

UDK 808.62–316.3

Izvorni znanstveni rad

Primljen 29. ožujka 1999.

Prihvaćen za tisak 22. prosinca 1999.

Pavao Tekavčić

Berislavićeva 12

10000 Zagreb

Latinizmi u djelima Željke Čorak

U prilogu autor analizira izbor morfosintaktički neadaptiranih latinskih elemenata (literarni i drugi citati, stalne formule i izrazi, pojedine riječi) u glavnim tekstovima poznate povjesničarke umjetnosti i književnice Željke Čorak. Svi su latinizmi pravilni, imaju različite pragmalingvističke i/ili tekstovne funkcije i dokazuju aktualnost latinskog jezika kao i jezično i stilsko bogatstvo autorice.

1. Stalnu prisutnost latinskoga jezika u hrvatskoj pisanoj tradiciji od početaka do naših dana ne treba posebno dokazivati i ilustrirati, pa se tako i autori različitih tematskih područja služe latinizmima, ne samo u denotativne nego i u konotativne, stilističke, pragmalingvističke i druge srodne svrhe. Čestota i funkcije latinskih elemenata naravno ovise o vještini pisca i ujedno pridonose njegovu stilu. Pišući ovih nekoliko uvodnih misli imamo u vidu naše nefikcionalne pisce, i to u prvom redu jednu od najzanimljivijih ličnosti današnje hrvatske kulture: povjesničarku umjetnosti, književnicu, esejisticu i kritičarku Željku Čorak. Njezinim bogatim i iznimno važnim opusom bavili smo se u nekim dosadašnjim radovima (v. bibliografiju), a ovdje se posvećujemo njezinim latinizmima, ilustrirajući time s jedne strane taj aspekt njezina stila, a s druge strane važnost i aktualnost latinskoga jezika u našoj suvremenoj nefikcionalnoj prozi. Pod latinizmima razumijevamo samo one latinske elemente koji nisu morfosintaktički adaptirani (dakle ne npr. tvorenice na *-acija*, *-irati* itd.), i to riječi, ustaljene formule, frazeme, rečenice pa i duže odlomke teksta (usp § 4). Pored antičkih uzimamo u obzir i srednjovjekovne latinizme.

2. Naš su korpus tekstovi Željke Čorak u rasponu od g. 1965. do 1998. Zbog uske povezanosti latinizama s temama dajemo ovdje kratki prikaz sadržaja, a navodimo i kratice pod kojima ih citiramo.

Drago nam je da ovim prilogom možemo sudjelovati u broju posvećenom našoj poznatoj znanstvenici Dragici Malić.

2.1. *Kaleidoskop* (KAL), Zagreb 1970: zbirka eseja i kritika o likovima, arhitektonskim, urbanističkim i ambijentalnim problemima, u rasponu od 1965. do 1970.

2.2. *Lanjski snijezi* (LS), Zagreb 1979: prijevodi francuskih (manje njemačkih) pjesnika s popratnim esejima.

2.3. *U funkciji znaka, Drago Ibler i hrvatska arhitektura između dva rata* (UFZ), Zagreb 1981: disertacija, analiza života i djela poznatoga arhitekta u semiotičkom ključu interpretacije arhitekture kao sistema znakova u vremenu.

2.4. *Zagrebačka katedrala* (ZK), Zagreb 1988: historijat gradnje te crkve od početaka do našega stoljeća, u suautorstvu s povjesničarkom umjetnosti Anom Deanović. Željka Čorak obrađuje ovdje 19. stoljeće, prikazujući prije svega u pozitivnom svjetlu rad Hermanna Bolléa na obnovi katedrale nakon potresa 1880. g.

2.5. *Krhotine* (KR), Zagreb 1991: najljepše i najpoznatije autoričino djelo, evokacija uspomena iz nekadašnjeg Prezida, rodnog mjesta njezine obitelji; u osnovi memoari, ali sa znanstveno-stručnom obradom svakodnevnih predmeta i bogatom misaonom i emotivno-personalnom komponentom.

2.6. *Oproštajno pismo gospodinu Mitterrandu* (OPGM), Zagreb 1993: osam aktualnih političkih napisa, punih sarkazma na račun indolentnosti Zapada prema ratu u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini; štivo koje dubokim mislima i snažnim stilom afirmira Željku Čorak i na etičko-političkom području.

2.7. *Zagreb, pisani prostor* (ZPP), Zagreb 1994: zbirka ranijih tekstova (1977–1989) o izgradnji Zagreba, njegovim spomenicima (katedrala, Mirogoj, Muzej za umjetnost i obrt) i problemima urbanizma (Jelačićev trg i drugo).

2.8. *Vijenac*, Novine Matice hrvatske za književnost, umjetnost i znanost (zbog ograničenog opsega našeg priloga samo godište 1998.): četiri napisa o aktualnim temama:

- 1) *Cesta II*, *Vijenac* 26. ožujka, str. 3 (V 1);
- 2) *Trenutak milosti*, *Vijenac* 4. lipnja, str. 17 (V 2);
- 3) *Šutnja je zla to*, *Vijenac* 18. lipnja, str. 2 (V 3)
- 4) *Vijenac : Matica*, *Vijenac* 22. listopada, str. 18 (V 4).

3. U studiju latinizama na nekom korpusu može se primijeniti više pristupa. Najjednostavniji bi svakako bio pregled abecednim redom, ali taj bi pristup dovodio do nepotrebna ponavljanja, a s druge strane razbijao bi smislene funkcionalne cjeline. Isto to vrijedi i za analizu prema pojedininim tekstovima. Zato nam najpogodniji izgleda pragmalingvistički pristup, kombiniran s morfosintaktičkim kriterijem, pa ćemo latinizme u djelima Željke Čorak podijeliti na temelju sadržaja i/ili tekstovne kategorije uzimajući u obzir i morfosintaktičku kategoriju. Nakon toga slijedi osvrt na funkcije latinizama u tekstovima i napokon abecedni popis svih latinizama. Možda taj pristup djeluje pomalo heterogeno, ali to nijedan postupak osim abecednoga reda ne može u potpunosti izbjeći. Sve ćemo primjere citirati u kontekstu potrebnom i dovoljnom za razumijevanje, a gdje je opravdano i s komentarom.

4. Citati iz antičke književnosti

4.1. U pasusu o H. Bolléu i njegovim suradnicima (ZK 287 i 290) autorica ističe kako su se Bollé i suradnici, najzaslužniji za obnovu katedrale, potpisali na krhku podlogu, staklo i svjetlo (tj. staklenu ploču), dok su imena drugih, manje važnih djelatnika, uklesana na trajniju podlogu, tj. kamen i željezo. Na kraju knjige čitamo dakle da su se Bollé i suradnici potpisali

- 1) *između stvarnog i nestvarnog, fizike i metafizike. Maniristički, s ironijom i sjetom, odnose se oni prema svemu što bi imalo biti »aere perennius«.*
(ZK 368)
(Horacije, *Carmina*, 3,30,1)

4.2. Na jednom ukrasnom pladnju sačuvanom iz Prezida prikazan je kineski pejzaž: kućice, tri osobe na mostiću s kopna na otok i dvije ptice u zraku (KR 79). U izvanredno maštovitoj interpretaciji što ju je Željka Čorak smislila za kćerku, ta scena znači ovo: dvoje zaljubljenih bježi pred potjerom (koju šalje djevojičin otac) na otok, ali ih progonitelji mogu

uhvatiti i tamo, pa se zaljubljenici, u posljednji čas, pretvaraju u ptice i uzlijeću na nebo gdje ih više nikakva potjera ne može dostići, jer:

2) »*non possidet aera Minos*«

Citat iz Ovidija (*Metamorfoze*. 8, 187) upravo savršeno pristaje i ne treba komentara.

4.3. Govoreći o tragičnosti rata u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, autorica se posebno zadržava na slučaju jedne majke koja je u Saboru izjavila da će rat možda iziskivati goleme žrtve, čak i živote djece, a sutrađan joj je poginuo sin (OPGM 47). I ovdje je opravdan latinski citat, ovaj put iz Vergilija (*Eneida*, 2, 3)

3) *Od antičke poezije zna se što je to »renovare dolorem«.*

5. Varijacije formule *Morituri te salutant*

5.1. Prvo poglavlje knjige OPGM, pod naslovom *Pismo iz podruma* (str. 7–10), završava ovim odlomkom:

4) *Dragi daleki Europljani, sretni, čistih ruku, »le jeu de massacre«¹ zaokupljat će vas još neko vrijeme. Jer nećemo odustati. Morituri vos salutant. Europski Iboi vas pozdravljaju. Da, Iboi. Ali ako smo mi Iboi - vi ste Afrika.*

5.2. Druge dvije varijacije poznate gladijatorske rečenice, s manje gorčine ali s vrlo jasnom ironijom, nalaze se u članku pod znakovitim naslovom *Šutnja je zla to* (v. § 2.8.), koji ističe da svečanu glavnu skupštinu Matice hrvatske nije pozdravio nitko osim predsjednika društva *Napredak* iz Sarajeva:

5) *U svom snažnom govoru on je očitao vezu sudbine Hrvata u Bosni, i Hrvata uopće, s djelovanjem Matice hrvatske. Morituri nos salutant? Morituri nos salutamus? Ma ni govora. Iskusili smo tragediju, pa ćemo preživjeti i farsu.*

¹ Francuski frazem *jeu de massacre* naziv je vašarske igre obaranja marioneta boćama (v. Petit Larousse s.v. *massacre*).

6. Varijacije na temu *Horror vacui*

6.1. Poznatu sintagmu nekadašnje fizike *horror vacui*² Željka Čorak metaforički prenosi na urbanizam pa u vezi s prijedlozima za preuređenje Jelačićeva trga konstatira:

6) »*Horror vacui*« jedna je od najjačih motivacija predloženih zahvata na ovom Trgu. (ZPP 17)

i, malo dalje na istoj stranici:

7) *Moglo bi se reći da je horror vacui* [sic, bez navodnikâ, P.T.] često znak straha od demokracije.

Autoričine su simpatije na strani nepretrpanih gradskih površina, pa ona retorički pita: *nije li dobro proporcionirana praznina najzaslužnija za ljepotu njegove* [Trga, P.T.] *slike?* (ib.).

6.2. Pandan je navedenoj sintagma *amor vacui*, stav što ga Željka Čorak pripisuje H. Bolléu (i slaže se s njime), pa se o praznini na portalu katedrale ovako izražava:

8) *Jedini i jednako neprepoznat njezin saveznik bila je - »amor vacui« Hermanna Bolléa i njegove katedrale.* (ZPP 169)

Ista sintagma dolazi i na str. 170, a i u ZK str. 290 (gdje je »*amor vacui*« muškoga roda) i 297.

6.3. Antonimski par *horror vacui - amor vacui* autoričina je metafora i na književnom planu (LS 66). U poglavlju o pjesniku Gesualdu (iz 16. stoljeća), čitamo:

9) *Srednjovjekovni horror vacui dobio je dijalektički komplement, amor vacui [...]* (LS 66).

To je aluzija na onodobnu fascinaciju motivom smrti, a *horror vacui*, kao Leitmotiv pjesme »Besana noć« Simona Dracha (također iz 16. st.) spominje se i kasnije (LS 95).

² Nasuprot uobičajenom značenju sintagme *horror vacui* (pojam nekadašnje fizike, odavno napušten; v. BLJ s.v. i Leksikon Minerva s.v), HOL daje drukčije značenje: 'psihološko moralno stanje, strah pred pustim, jednoličnim, besciljnim, neosmišljenim životom'. To tumačenje, koje se dakle više ne osvrće na prvotno značenje, ne pristaje u kontekst naših primjera.

6.4. Sintagmi *horror vacui* srodna je sintaktički, semantički i u ovom slučaju referencijalno, sintagma *odium vacui*, u vezi sa »spomeničkim prazninama« (autoričini navodnici):

10) *u odnosu prema njima očituje se [...] zanimljiva i karakteristična pojava: odium vacui [...] posebna vrsta mržnje [...] prema svakoj praznoj plohi [...]* (ZPP 10 i 11).

6.5. Sa sintaktičkoga gledišta spada ovamo i sintagma *amor incompetentiae*³ u kritici nesposobnosti Hrvatske da pravilno i pravodobno riješi problem cestovne veze sjevera i juga zemlje (pravac Zagreb-Split). U tome je:

11) *jedna sastavnica sigurno hrvatski amor incompetentiae [...]* (V 1), jer su u »prošlim vremenima« suviše ingerencije imali ljudi bez potrebnih kvalifikacija i sposobnosti (ib.).

7. Ustaljeni izrazi, frazemi i sl.

7.1. Opis jedne pisaće garniture, drage uspomene donesene iz Venecije, završava s očitom aluzijom na MacLuhana:

12) *Danas sam posebno sretna što se taj (zemljo)pisaći pribor tako lijepo zbraja: Venecija, Prezid, Zagreb...Jer me je ante litteram uvjerio da je medij poruka.* (KR 101)

7.2. Govoreći o Ibleru Željka Čorak konstatira (UFZ 82) da je na temelju jednoga njegova projekta moguće utvrditi datum *ante quem* nema funkcionalizma u hrvatskoj arhitekturi, a poglavlje o 19. stoljeću u povijesti zagrebačke katedrale »uokvireno« je (s mnogo simpatije pisanim) tekstovima pod naslovom *Ante scriptum* (ZK 259) i *Post scriptum* (ZK 301).

7.3. Drugi se antonimski par nalazi u ovom odlomku (o problemu spoja Jelačićeva trga s Ilicom):

13) *De iure, natječaj za regulaciju zapadne strane Jelačićeva trga [...] trebalo je da riješi cjelovito oblikovanje [...] na najosjetljivijem mjestu ulaza glavne ulice u glavni gradski trg. De facto, natječaj za regulaciju zapadne strane Jelačićeva trga [...] trebalo je da ukloni [...] činjenicu nepravilnog [...] biološkog utoka rijeke Ilice u jezero Harmice.* (UFZ 163–164)

³ U napisu je otisnuto *incompetantiae*, što naravno ne može biti autorska pogreška; zato ispravljamo.

Premda smo citirali taj pasus u skraćenom obliku, njegova se afektivnost jasno osjeća, ne samo u ponavljanju rečenične strukture nego i u latinizmima (ozbiljno-svečana konotacija).

7.4. O arhitektu Ibleru i njegovu utjecaju riječ je i u ovom odlomku:

- 14) [o jednoj vili] *unatoč svim izmjenama uvjeta gradnje snažan primjer Iblerova remek-djela funkcionirao [je] i nakon dugih desetljeća, kao neki utjelovljen »genius loci«.* (ZPP 56)

Po Leksikonu Minerva (s.v. *genius*) u davna je vremena *genius loci* bilo oznaka božanstva *geniusa*, koje se častilo uzidavanjem živih bića u temelje neke gradnje. U našem je primjeru značenje dakako humanije i pozitivno, kao pohvala velikom arhitektu.

7.5. Sintagmu *hic et nunc* nalazimo u poglavlju o baroknom pjesništvu 17. stoljeća, gdje autorica kaže da to stoljeće:

- 15) *diže pobunu protiv beskraja [pa je time] obnovljena vjera u svijet i dodir s njime, »hic et nunc« formula je temeljnog zakona egzistencije.* (LS 97)

Ista se formula ponavlja u osvrtu na »*hic et nunc*« karakter ekspresionističkog svjetonazora (UFZ 40).

7.6. Općepoznata biblijska formula stoji u ovom razmatranju o secesiji:

- 16) [...] *secesija se naprosto bavi smrću. Njezinim stupovima prijeti uvenuće, iz njezinih biljnih čaša pije se memento mori.* (UFZ 13)

7.7. Uzrečica *Nomen et omen* (po BLJ 'Ime i (ujedno) znak', *Pers* 625 iz Plauta) doživjela je odličnu ironičku varijaciju u vezi sa zaštitom Plitvičkih jezera:

- 17) *Vrijeme je da se nacija zainteresira za Nacionalni park, koji, nomen non omen, od te nacije za svoje uzdržavanje ne dobiva niti jednog dinara.* (KAL 94; iz god. 1969)

7.8. Završna stranica knjige o arhitektu Ibleru rezimira njegovo značenje, ističe njegovu kulturu i ukus, što mu je sve osiguralo:

- 18) *ulogu arbitra i mjesto na kojemu je bio »primus inter pares«.* (UFZ 234)

7.9. Napokon, dvije poznate latinske formule upotrijebila je Željka Čorak u svojem napisu *Vijenac: Matica* (v. § 2.8.), govoreći o Branku Matanu i sporu oko njegove knjige *Domovina je teško pitanje*:

- 19) *Matanov čin mogao je biti doživljen kao dokaz hrvatske povijesne zrelosti i kao takav ponuđen urbi et orbi [ali ta je prilika ne samo propuštena nego i] preusmjerena in malam partem.*

Po BLJ *in malam partem* znači 'u zlu smislu', ali ovdje bi po našem mišljenju bolje pristajalo 'u zlu smjeru'.

8. Samostalne riječi

8.1. Konkluzivna »čestica« *ergo*, na početku pasusa iz kojega je i formula *Morituri nos salutant?* (v. § 5.2.), daje riječima koje slijede ozbiljnu i svečanu konotaciju:

20) *Ergo: onaj tko na Matici demonstrira svoju šutnju, bahatost i nehat, samo se upisao u nepotkupljivu povijest.* (V 3)

8.2. Čak šest puta u tekstovima Željke Čorak našli smo riječ *limes*, tako da je to po čestoti prvi latinizam. Četiri puta imenica *limes* stoji u afektivno konotiranim uspomenama iz Prezida:⁴

21) [žabe u Prezidu krekeću »suk, suk«] *Trebalo mi je mnogo godina da shvatim kako je »suk« zapravo »sug«, »šug«, jedna od onih riječi [od tal. sugo 'sok', P.T.] kojima u ovaj kraj, na limes, dopire more, Hrvatsko Primorje, Italija, Venecija...*(KR 82)

22) [o pradjedovoj šumi, ograđenoj kamenim zidom] *Vidjela sam ostatke toga svoga privatnog limesa. Niti su Rimljani bili bez posljedica po nj, niti on bez posljedica za mene.* (KR 99)

23) [o nekim dijelovima inventara pronađenim nakon požara i uništenja kuće tridesetak kilometara od Prezida] *Naša eksplozija dobacila je svoje čestice na tu daljinu. U direktnom luku one su pale iz vatrenog vodokoka i taj krhki trag na nečijem neočekivanom zidu opet je za mene ocrtao jedan limes.* (KR 132)

24) [o prezidanskom fotografu D. Žagaru] [...] *put toga zagrebačkog fotografa počeo je u malom mjestu na limesu, nastavio se preko Kočevja, i došao do srca Hrvatske.* (KR 182)

Vrlo je efektna i upotreba iste riječi u osvrtu na podijeljenost Zagreba željezničkom prugom:

⁴ Sva su četiri primjera iz KR aluzije na rimski zid, koji se protezao od Rijeke do Prezida i po kojem je to mjesto vjerojatno dobilo ime (Laszowski 1923, str. 40; Barac-Grum 1993, str. 17). U novije vrijeme toponim *Prezid* spominje i F. Bezljaj (1970, str. 66. i 77.), ali bez motivacije, dok ga malo kasnije A. Šojat (1982, str. 353) zajedno s varijantama *Prezida*, *Prezide* i *Prezidi* navodi među toponimima motiviranim građevinama i naseljima, ali bez podataka o antičkom zidu.

25) *Ne samo što je Zagreb nesretno odrezan željezničkom prugom u prostoru, nego je ta pruga sveti limes i u glavama.* (ZPP 9)

Napokon, u napisu o kiparu Željku Maroviću, koji je umjetnički objedinio antički sarkofag i krstionicu i to iz Splita prenio na izložbu u Zagreb, stoji ovo:

26) [...] *smjer kojim je stigao obratan je od onoga kojim su barbari kretali na Rim. Iz antičke zemlje mjere, sojetla i mudrosti vratio se prema limesu.* (V2)

8.3. Latinizam *locus* daje ozbiljnost ovom kritičkom osvrtu na sudbinu gornjogradske gimnazije:

27) [...] *unatoč siromaštvo, zgradu gornjogradske gimnazije, locus četiri stotine godina tradicije humanističke naobrazbe, nismo pustili na miru, nego smo je prepustili Ugostiteljskom školskom centru.* (ZPP 27)

Čitajući to, i nehotice se prisjećamo sintagme *locus credibilis*, jer je *locus* nešto više nego naprosto »mjesto«, pogotovo uz toliku tradiciju.

8.4. Imenica *otium*, u poznatom značenju, spominje su u UFZ dva puta: kao »element izgubljenog svijeta *otiuma*« (u okviru strukture Visoke trgovačke škole; 82) i u vezi s Iblerovom vilom Robić na Korčuli, koja nekim arhitektonskim elementima »stvara vedar i miran okvir sredozemnom *otiumu*« (138). Konotacija rekli bismo »pozitivne« lagodnosti, opuštenosti, dokolice jasno proizlazi iz našega latinizma.

9. Jedan mogući latinizam

Govoreći o čipkama koje je nosila lijepa djedova sestra Tota i koje su njezina »prava baština«, dovoljna za »rekonstrukciju bića«, Željka Čorak nastavlja:

28) *Svaka je ta čipka postaja na onome što bi se moglo nazvati via negativa, put prema osobi kroz dematerijalizaciju, kroz skidanje sedam velova.* (KR 139)

Po formalnoj strukturi sintagma *via negativa* može biti romanska (talijanska, španjolska, portugalska), ali i latinska. U ovom drugom slučaju mora biti razmjerno recentna, jer Devoto-Oli 1971 i Zingarelli 1992 (oba s.v. *negativo*) definiraju latinski pridjev *negativus* kao kasnolatinski, a DEI (s.v. *negare*) bilježi ga u 14. stoljeću. Kako ni značenje odnosno funkcija u tekstu ne omogućava rečenu distinkciju, sintagmu *via negativa* nije moguće jednoznačno ubrojiti ni u romanizme ni u latinizme; odnosno, ona

može biti oboje, pa je jedan od brojnih primjera za ono što je davno, i vrlo točno, nazvano latinsko-romanskim afinitetom.⁵

10. Zaključak

10.1. Prva je značajka latinizama u djelima Željke Čorak da su svi pravilno upotrijebljeni.

10.2. Druga je, isto tako važna, njihova karakteristika da nijedan latinizam nije posve bez konotacije, i da to vrijedi i za svakodnevne, inače afektivno neutralne jezične elemente. To mogu biti literarni citati i aluzije (*aere perennius, non possidet aera Minos, renovare dolorem*), simpatija u vezi s temom (*ante litteram, ante scriptum, post scriptum*), metafore (*horror vacui* i varijacije), afektivne reminiscencije (i tu *renovare dolorem, limes* u KR), ironija i sarkazam (*in malam partem, nomen non omen*, sve varijacije na *morituri*), ozbiljnost, svečanost, važnost (*limes* u ZPP, *locus, memento mori, otium, primus inter pares*) ili svakodnevni izrazi, koji time dobivaju posebnu afektivnost (*de facto, de iure*) itd.

10.3. Latinska jezična komponenta dokazuje s jedne strane aktualnost i funkcionalnost latinskoga jezika do najnovijih dana, a s druge strane svjedoči o jezičnoj i stilističkoj vještini Željke Čorak, koja se njima toliko sigurno i ujedno tako efektno služi.

⁵ Ukoliko je *via negativa* romanizam, to je primjer za ono što je pred više od 50 godina Amado Alonso definirao kao *Romania continua*, tj. talijanski, španjolski i portugalski u opreci prema francuskom s jedne i rumunjskom s druge strane (v. prikaz u ELR s.v. *Romania continua*). Sintagma *via negativa* može naime, kako smo rekli, biti talijanska, španjolska ili portugalska, ali ne može biti francuska (gdje bi glasila *voie négative*) ni rumunjska (tu bi odgovaralo *cale negativă*). Za Alonsovu diobu Romanije mogu se navesti i drugi, još jasniji primjeri:

	tal.	španj.	port.	franc.	rum.
'uvijek' (usp. Tekavčić 1980, str. 172– –173) ili	<i>sempre</i>	<i>siempre</i>	<i>sempre</i>	<i>toujours</i>	<i>totdeauna, mereu</i>
'san'	<i>sogno</i>	<i>sueño</i>	<i>sonho</i>	<i>rêve</i>	<i>vis</i>

Za pojam latinsko-romanskoga afiniteta v. Vidos 1968, str. 387-398.

11. Abecedni popis latinizama s naznakom izvora i paragrafa u ovom radu:

- aere perennius*: ZK 368; § 4.1.
amor incompetentiae: V 1; § 6.5.
amor vacui: LS 66; ZK 290, 297; ZPP 17, 169, 170; § § 6.2, 6.3
ante litteram: KR 101; § 7.1.
ante quem: UFZ 82; § 7.2.
ante scriptum: ZK 259; § 7.2.
de facto: UFZ 164; § 7.3.
de iure: UFZ 163; § 7.3.
ergo: V 3; § 8.1.
genius loci: ZPP 56; § 7.4.
hic et nunc: LS 97; UFZ 40; § 7.5.
horror vacui: LS 66, 95; ZPP 17; § § 6.1, 6.3, 6.4.
in malam parem: V 4; § 7.9.
limes: KR 82, 99, 132, 182; ZPP 9; V 2; § 8.2.
locus: ZPP 27; § 8.3.
memento mori: UFZ 13; § 7.6.
morituri nos salutamus: V 3; § 5.2.
morituri nos salutant: kao preth.
morituri vos salutant: OPGM 10; § 5.1.
nomen non omen: KAL 94; § 7.7
non possidet aera Minos: KR 79; § 4.2.
odium vacui: ZPP 10; § 6.4.
otium: UFZ 82, 138; § 8.4.
post scriptum: ZK 301; § 7.2.
primus inter pares: UFZ 234; § 7.8.
renovare dolorem: OPGM 47; § 4.3.
urbi et orbi: v. *in malam partem*.
via negativa: KR 139; § 9.

Literatura

A. Korpus: v. § 2.

B. Ostali naslovi:

Barac-Grum 1993: V. Barac-Grum, *Čakavsko-kajkavski govorni kontakt u Gorskom kotaru*, Rijeka.

- Bezljaj 1970: F. Bezljaj, *Slovensko Dežno, Zid in sorodno. Slovensko Tajno in Tanja. Slovensko Imeno in belorusko Imenin*, *Onomastica Jugoslavica (OnJug)* 2, 64–77.
- BLJ: Z. Doroghy, *Blago latinskoga jezika*, Zagreb 1966.
- DEI: C. Battisti – G. Alessio, *Dizionario etimologico italiano I–V*, Firenze 1950–1957.
- Devoto – Oli 1971: G. Devoto – G. C. Oli, *Dizionario della lingua italiana*, Firenze.
- ELR: *Enciclopedia limbilor romanice*, ur. M. Sala, Bukurešt 1989.
- HOL: *Hrvatski opći leksikon*, ur. A. Kovačec, Zagreb 1996.
- Laszowski 1923: E. Laszowski, *Gorski kotar i Vinodol*, Zagreb.
- Leksikon Minerva: *Leksikon Minerva*, ur. G. Šamšalović, Zagreb 1936.
- Petit Larouse: *Petit Larousse*, Pariz 1987.
- Šojat 1982: A. Šojat, *Geografski termini u toponimiji riječko-goranske regije*, *OnJug* 10, 351–357.
- Tekavčić 1980: P. Tekavčić, *Grammatica storica dell'italiano III. Lessico*, Bologna.
- Tekavčić 1997: P. Tekavčić, *O nekim problemima u jeziku suvremenih hrvatskih nefikcionalnih pisaca (na tekstovima Željke Čorak)*, *Filologija* 28, 35–45.
- Tekavčić 1998a: P. Tekavčić, *Italianismi nella prosa non narrativa croata contemporanea (sulle opere di Željka Čorak)*, *Linguistica* 38/2, 149–155.
- Tekavčić 1998b: P. Tekavčić, *Tvorba riječi u jednom zanimljivom korpusu*, *Linguistica* 38/2, 157–166.
- Tekavčić 1998c: P. Tekavčić, *Plurilinguismo nelle opere di una eminente personalità della cultura croata contemporanea (Željka Čorak)*. *Incontri linguistici* 21, 173–180.
- Vidos 1968: B.E. Vidos, *Manual de lingüística románica*, Madrid (prijevod talijanskoga izdanja *Manuale di linguistica romanza*, Firenze 1963).
- Zingarelli 1992: *Il Nuovo Zingarelli. Vocabolario della lingua italiana*, Bologna.

I latinismi nelle opere di Željka Čorak

Riassunto

Si esamina una scelta di elementi linguistici latini non morfosintatticamente adattati (frammenti o citazioni letterarie, formule fisse, sintagmi, voci isolate) nei principali testi della illustre storica dell'arte e letterata croata Željka Čorak. I latinismi sono connotati da una notevole affettività (reminiscenze colte, ricordi

nostalgici, ironia e sarcasmo, serietà e solennità, messa in risalto) e svolgono varie importanti funzioni testuali.

Ključne riječi: latinizmi, pragmalingvističke i tekstovne funkcije, afektivnost

Parole chiave: latinismi, funzioni pragmalinguistiche e testuali, affettività